

จริยธรรมในเรื่องสั้น รางวัลซีไรต์ของประเทศไทยเรื่องก่อกองทราย

Ethics in the short story of Sea Write Awards In Thailand: KO KONG SAI

อภินันท์ สิริรัตนจิตต์¹

Aphinant Sirirattanajitt¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการวิเคราะห์เนื้อหาจริยธรรมและโวหารที่สะท้อนจริยธรรม ในเรื่องสั้น รางวัลวรรณกรรมยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน ของประเทศไทย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาจริยธรรม 25 รายการและโวหารที่สะท้อนจริยธรรม 6 รายการ จากแบบวิเคราะห์เนื้อหาจริยธรรมและแบบวิเคราะห์โวหาร ที่สะท้อนจริยธรรม ผลการศึกษา ปรากฏว่า หนังสือรวมเรื่องสั้น “ก่อกองทราย” มีเรื่องสั้นย่อย จำนวน 12 เรื่อง โดยผลการวิเคราะห์เนื้อหาจริยธรรม 25 รายการ ได้ปรากฏเนื้อหาจริยธรรม 16 รายการ ส่วนโวหารที่สะท้อนจริยธรรม 6 รายการ ปรากฏโวหารที่สะท้อนจริยธรรม 4 โวหาร

คำสำคัญ: เนื้อหาจริยธรรม, โวหารที่สะท้อนจริยธรรม, เรื่องสั้นรางวัลซีไรต์, ก่อกองทราย

Abstract

The purpose of this research article was to analysis in Ethical Content and Ethical rhetoric in the short story of Sea Write Awards in Thailand. The content consists of 25 Ethical Content and 6 Ethical rhetoric. The data collected by using the Model of Ethical Content and Ethical rhetoric analysis. The results of this research revealed that “KO KONG SAI” is the short story consists of 12 stories. The total of 25 Ethical Content appears 16 and the totals of 6 Ethical rhetoric are appears 4 rhetoric.

Keyword: Ethical Content, Ethical rhetoric, the short story of Sea Write Awards, KO KONG SAI

¹ อาจารย์ประจำ, คณะศิลปศาสตร์และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, โทรศัพท์มือถือ 086-689-3003 Email: P_piakky@hotmail.com

¹ Lecturer, Faculty of Liberal arts and Education, HATYAI University. Mobile Phone: 086-689-3003 Email: P_piakky@hotmail.com

บทนำ

ความสำคัญของวรรณกรรมไทยนั้น บุญเสนอ ตริวิเศษณ์ (2550: 44) กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นผลิตผลทางความคิดของมนุษย์ ซึ่งอาจประพันธ์ขึ้นจากจินตนาการ หรือเหตุการณ์จริง เพราะผู้ประพันธ์เป็นสมาชิกหนึ่งของสังคม ดังนั้นเรื่องราวต่าง ๆ ในสังคมย่อมเป็นวัตถุดิบสำคัญ ในการสร้างสรรค์งานประพันธ์ ซึ่งวัตถุดิบนั้น อาจเป็นประสบการณ์ตรงหรือคำบอกเล่า เมื่อผู้ประพันธ์นำถ้อยคำมาเรียงร้อยให้เป็นวรรณกรรม โดยอาจมีการต่อเติมเสริมแต่ง เพื่อให้เนื้อหาเกิดความสนุกสนาน เข้มข้นยิ่งขึ้น แต่ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง

นอกจากนั้นลักษณะของวรรณกรรม ที่มีคุณค่า จะมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อความบันเทิง ซึ่งถือเป็นช่องทางหนึ่งในการถ่ายทอดภูมิปัญญาของชาติและสร้างเสริมจริยธรรมตามกลวิธีแห่งการเขียนที่นักเขียนนำเสนอไว้ เพื่อให้เกิดเป็นข้อคิดสอนใจ คู่กับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ลักษณะที่มีคุณค่าและจุดมุ่งหมายของวรรณกรรมนี้ ทวีศักดิ์ ญาณประทีป (2531: 102) กล่าวว่า วรรณกรรมที่เขียนเพื่อให้ผู้อ่านนั้น นอกจากจะต้องคำนึงถึงความสนุกสนานเพลิดเพลิน สิ่งสำคัญประการหนึ่งซึ่งผู้เขียนควรตระหนักถึง คือ การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม แนวคิดและค่านิยม เพื่อเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกอันดีงาม ดังนั้นวรรณกรรมจึงถือเป็นสื่อเสริมสร้างจริยธรรมหนึ่งแก่บุคคลโดยปริยาย สัจจพันธุ์ (2547: 50) ได้กล่าวถึงบทบาทของวรรณกรรมต่อสังคม ว่า วรรณกรรมเป็นเสมือนกระจกเงาสะท้อนให้เห็นถึงชีวิตและสังคมมนุษย์ ดังนั้นวรรณกรรม ถือเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และในสังคมนั้น ย่อมมีจริยธรรมเป็นข้อตกลงในการอยู่ร่วมกัน

วรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน หรือเรียกย่อว่า รางวัลซีไรต์ เป็นรางวัลที่มอบให้แก่นักประพันธ์ใน 10 ประเทศอาเซียน ซึ่ง

มีผลงานที่มีคุณภาพ ตามประเภทของวรรณกรรมที่จัดประกวด สำหรับประเทศไทยนั้น จัดประกวดใน 3 ประเภท หมุนเวียนไป ได้แก่ เรื่องสั้น กวีนิพนธ์และนวนิยาย (นรินดี เศรษฐบุตุร, 2531:14) โดยเฉพาะวรรณกรรมเรื่องสั้น รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยม แห่งอาเซียน ประเทศไทย ได้จัดประกวดตั้งแต่ ปีพุทธศักราช 2524-2554 ซึ่งหนังสือรวมเรื่องสั้น ก่อกองทราย ของไพฑูริย์ ัญญา เป็นหนึ่งในหนังสือเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ในปีพุทธศักราช 2530

ก่อกองทราย เป็นผลงานหนังสือรวมเรื่องสั้นซึ่งมีลักษณะเด่น สะท้อนปรากฏในคำประกาศของคณะกรรมการตัดสินรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) ปีพุทธศักราช 2530 ของไพฑูริย์ ัญญา (2551: ไม่ปรากฏเลขหน้า) ว่า

“เรื่องสั้น ชุดก่อกองทราย ของไพฑูริย์ ัญญาใช้กลวิธีเสนอเรื่องหลายแบบที่แบบสอดคล้องกับเนื้อหา อาจจะอ่านได้อย่างตรงไปตรงมา หรืออย่างมีนัยเป็นสัญลักษณ์ เช่น เรื่องก่อกองทราย หรือ คำพยากรณ์ ลักษณะเด่นของวิธีเสนอเรื่องอีกประการหนึ่ง คือการเสนอความจริงที่บางครั้งอาจจะไม่สวยงาม แต่ก็ไม่สร้างความรู้สึกชื่นชม บางครั้งยังแฝงด้วยอารมณ์ขัน”

จากลักษณะเด่นด้านกลวิธีเสนอเรื่อง ซึ่งไพฑูริย์ ัญญา ใช้คือการเสนอความจริง แสดงให้เห็นว่า นักเขียน ได้ตระหนักในสังขาร อันเป็นรากฐานของจริยธรรม คือการเสนอความจริงสู่ผู้อ่าน ซึ่งลักษณะกลวิธีเสนอที่โดดเด่นนี้ ได้ปรากฏเป็นข้อความและเนื้อหาจริยธรรมในเรื่องสั้นต่าง ๆ ในยุคสมัยที่สังคมไทยกำลังพัฒนาไปสู่ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ก่อให้เกิดค่านิยมทางวัตถุ ส่งผลต่อความถดถอยทางจริยธรรม ซึ่งทศนา เข้มมณี (2546: 1) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาประเทศ เพียงแต่มุ่งความเจริญด้านเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว โดยขาดความสมดุลกับการพัฒนาด้านจิตใจ คุณธรรม

จริยธรรมและค่านิยม ก่อให้เกิดปัญหา ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้คนในประเทศจำนวนมาก เพราะผลของความเจริญทางด้านวัตถุ ที่ขาดการพัฒนาทางจิตใจ ย่อมเป็นที่มาของปัญหาสังคม ซึ่งจะทวีความรุนแรงขึ้นดังนั้นการพัฒนาบุคคลให้มีคุณธรรม จริยธรรม จึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเมื่อบุคคลในสังคมมีคุณธรรมจริยธรรมแล้ว ย่อมพร้อมจะพัฒนาตนและสังคมให้ดีขึ้นด้วย

เสน่ห์วรรณกรรมรางวัลซีไรต์ นอกจากมีคุณค่าทางวรรณศิลป์ เพราะได้รับการยกย่องแล้ว ได้มีการคัดเลือกหนังสืออ่านนอกเวลา สำหรับผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งหนังสือรางวัลซีไรต์ หลายเล่มได้รับคัดเลือกให้ใช้อ่านนอกเวลาประกอบในหลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ เพราะวรรณกรรมที่ดี ย่อมเป็นสื่อสร้างเสริมจริยธรรมและค่านิยมที่ดีงามแก่ผู้อ่าน

ด้วยความสนใจศึกษาวรรณกรรมรางวัลซีไรต์ ซึ่งสามารถเป็นสื่อส่งเสริมจริยธรรม ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาจริยธรรมในเรื่องสั้น รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน ประเทศไทย ซึ่งยังมีจำนวนน้อยมาก แต่ปรากฏงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องจากงานวิจัยของวรรณรัชต์ ทองสวัสดิ์ (2549) ซึ่งได้ศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาจริยธรรม ในหนังสือวรรณกรรมเยาวชน ผลการศึกษา พบว่า ปรากฏเนื้อหาจริยธรรมตามประเด็นวิเคราะห์ใน 25 หัวข้อ โดยเฉพาะความมีน้ำใจ

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวมา ผู้วิจัย เห็นความสำคัญของวรรณกรรมรางวัลซีไรต์ ในฐานะเป็นสื่อส่งเสริมจริยธรรมประเภทหนึ่ง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการแนะนำหนังสือสู่ผู้อ่าน และเพื่อทราบถึงคุณภาพของนักเขียน ว่า มีความสามารถสร้างสรรค์วรรณกรรมที่มีคุณค่า บ่มเพาะจริยธรรมและสร้างความตั้งใจแก่ผู้อ่าน ซึ่งเจตนาภาควิชา (2549: 134) กล่าวถึงนักประพันธ์ที่ดีว่า นักประพันธ์ คือผู้พยายามเสาะหาลักษณะและความหมายที่แท้จริงในสังคมของตน แล้วนำมา

แสดงออกตามวิธีการ ที่ชี้ให้เห็นว่า ตนมีความสนใจ และรับผิดชอบต่อสังคมนั้นอย่างแท้จริง ดังนั้นวรรณกรรมที่ทำ หน้าทีกระตุ้นปัญญาความนึกคิดให้แก่ผู้อ่าน จึงมีคุณค่าทางการศึกษาและไม่อาจหลีกเลี่ยงไปได้ ว่า วรรณกรรมมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด วิถีชีวิต ของบุคคลด้วย และวรรณกรรมนั้นย่อมไม่ปราศจากการสร้างเสริมจริยธรรมแก่บุคคลด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาจริยธรรมและโวหารที่สะท้อนจริยธรรม ในเรื่องสั้น รางวัลวรรณกรรมยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน ของประเทศไทย ในหนังสือรวมเรื่องสั้น เรื่องก่อกองทราย

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เรื่องสั้น จากแบบวิเคราะห์เนื้อหาจริยธรรม และแบบวิเคราะห์โวหารที่สะท้อนจริยธรรม เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาจริยธรรม 25 รายการ และโวหารที่สะท้อนจริยธรรม 6 รายการ แล้วใช้การพรรณนาวิเคราะห์ประกอบ

ผลการวิจัย

ผลการศึกษา พบว่า หนังสือรวมเรื่องสั้นชุดก่อกองทราย มีเรื่องสั้นย่อยจำนวน 12 เรื่อง ได้แก่ 1) คนบนสะพาน 2) คนต่อนก 3) เพื่อนบุญ 4) คือชีวิต...และเลือดเนื้อ 5) ผู้ประทุษร้าย 6) อุบาทว์ 7) คำพยากรณ์ 8) เรือหาปลาที่ยาวสุดท้าย 9) นกเขาไฟ 10) ความตกต่ำ 11) ก่อกองทราย และ 12) บ้านใกล้เรือนเคียง ซึ่งในเรื่องสั้นย่อย จำนวน 12 เรื่องนั้น ได้นำมาทำ การวิเคราะห์เนื้อหาจริยธรรม 25 รายการ ตามวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ปรากฏว่า เนื้อหาจริยธรรม

จำนวน 16 รายการ และไม่ปรากฏเนื้อหาจริยธรรม จำนวน 9 รายการ โดยความถี่ของเนื้อหาจริยธรรมที่ปรากฏมากที่สุด คือความอดทนอดกลั้น จำนวน 13 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 19.70 ตัวอย่างเนื้อหาจริยธรรม ที่แสดงออกถึงความอดทนอดกลั้น จากเรื่องสั้น ผู้ประทุษร้าย ว่า “เขี้ยวสลัดหัวไปมาอย่างหงุดหงิด พยายามข่มใจว่าจะไม่คิดต่อไป และเริ่มตั้งใจตกปลาอีกครั้ง” จากเรื่องสั้น เรือหาปลาที่ยิวสุดท้าย “ตำแหน่งที่วางหลอมเอาไว้ แต่ตอนหัวค่ำนั้นแทบจำไม่ได้ ชายชราเฝ้ามองพายเรือออกค้นหา” ส่วนลำดับที่สอง คือ ความเมตตากรุณา มีจำนวน 12 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 18.18 ตัวอย่างเนื้อหาจริยธรรม ที่แสดงออกถึงความเมตตากรุณา จากเรื่องสั้นนกเขาไฟ ว่า “ผมตัดสินใจ เอาลูกนกเขาไฟกำพริ้วมาเลี้ยงไว้ที่บ้าน ผมสัญญากับแม่ของมันว่าจะเลี้ยงลูกนกให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้” ลำดับที่สาม คือความรับผิดชอบ มีจำนวน 10 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 15.15 ตัวอย่างเนื้อหาจริยธรรม ที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบ จากเรื่องสั้นคนบนสะพาน ว่า “การจูงวัว เป็นหน้าที่อีกอย่างหนึ่ง ที่คนเลี้ยงวัวต้องทำเกือบทุกเช้า” ลำดับที่สี่ คือ การรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล จำนวน 6 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 9.09

ตัวอย่างเนื้อหาจริยธรรมที่แสดงออกถึงการรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล จากเรื่องสั้นคำพยากรณ์ว่า “ฉันอยาก ขอร้องให้พวกเราใช้ความคิดไตร่ตรองกันให้มาก ก่อนที่จะปักใจเชื่อในสิ่งใดสิ่งหนึ่งลงไป” ลำดับที่ห้า คือ ขยันหมั่นเพียร มีจำนวน 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 6.06 ตัวอย่างเนื้อหาจริยธรรมที่แสดงออกถึงความขยันหมั่นเพียร จากเรื่องสั้นบ้านใกล้เรือนเคียง ว่า “ขึ้นน้ำตาลอีกสองสามวันคงเคี้ยวได้น้ำผึ้งเหลวได้อีกหลายปี๊บ รวมกับของเก่าที่เก็บสะสมเอาไว้ หากเอาไปขาย ก็ได้หลายเงินอยู่” และความกตัญญูทวดเทวี จำนวน 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 6.06 ตัวอย่างเนื้อหาจริยธรรมที่แสดงออกถึงความขยันหมั่นเพียร จากเรื่องสั้นอุบาทว์ ว่า “แต่ไอเขม มันไม่ยอมเชื่อ ก็มันรีบตัดยางเพื่อหาเงินซื้อผ้าไตร ซื้อวัวมาแกงในงานบวชนั้นแหละ” รวมทั้ง

ความจริงใจ จำนวน 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 6.06 ตัวอย่างเนื้อหาจริยธรรมที่แสดงออกถึงความจริงใจ จากเรื่องสั้นนกเขาไฟ ว่า “ผมจะทำเพื่อมาลัย...แผ่นเบาเหลือเกินน้ำเสียงของผม แต่มันก็หนักแน่นพอที่จะจุดรั้งความอึดอันคับอกของใครต่อใครที่นั่น ให้ถ่างถอน” ลำดับที่หก คือความเสียสละไม่เห็นแก่ตัว จำนวน 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 3.03 ตัวอย่างเนื้อหาจริยธรรมที่แสดงออกถึงความเสียสละไม่เห็นแก่ตัว จากเรื่องสั้นคือชีวิตและเลือดเนื้อ ว่า “สาวอยู่นั้นนะ แม่จะหาไม้มาสอยหนูน นางหันมาส่งลูกน้อย ก่อนที่จะรุ่งน่านเข้าไปในไร่เฟื่องเผา” และความกล้าหาญ จำนวน 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 3.03 ตัวอย่างเนื้อหาจริยธรรมที่แสดงออกถึงความกล้าหาญ จากเรื่องสั้นคำพยากรณ์ ว่า “พวกเราเหมือนคนขี่หลังเสือ ไม่มีทางกระโดดหนีอีกแล้ว เป็นตายร้ายดีแล้วแต่ดวงเถอะวะ พวกเอ็งทำใจดี ๆ ไว้ อย่งไรเสีย ท่านมหา ก็ยังอยู่ข้างพวกเรา” รวมทั้งการเคารพคุณค่าและศักดิ์ศรีของตนเองและผู้อื่น จำนวน 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 3.03 ตัวอย่างเนื้อหาจริยธรรม ที่แสดงออกถึงการเคารพคุณค่าและศักดิ์ศรีของตนเองและผู้อื่นจากเรื่องสั้นความตกต่ำ มีข้อความว่า “โตะซีดิง ไม่เคยปลอบใจตนเอง คนที่ปลอบใจตนเอง คือคนที่กำลังตระหนกถึงความพ่ายแพ้” และลำดับสุดท้าย ปรากฏ 4 เนื้อหาจริยธรรม คือความซื่อสัตย์สุจริต มีจำนวน 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 1.53 ตัวอย่างเนื้อหาจริยธรรมที่แสดงออกถึงความซื่อสัตย์สุจริต จากเรื่องสั้นคนต่อนก ว่า “ญามินทร์ พุดกับนกตัวโปรดนกต่อของเขาเหมือนเข้าใจ ก่อนจะนำไปแขวนกิ่งมะปราง แล้วปล่อยให้มันแสนรู้ลำพองขานเรียกคู่ไปตามประสาของมัน” การรู้จักพึ่งพาตนเอง มีจำนวน 1 แห่ง คิดเป็น ร้อยละ 1.53 ตัวอย่างเนื้อหาจริยธรรมที่แสดงออกถึงการรู้จักพึ่งพาตนเอง จากเรื่องสั้นคนบนสะพาน ว่า “ทุกเช้า ต้องวิ่งออกไปพร้อมกับวัว ทำให้เจ้านายยอมทุ่มเทในการเลี้ยงดูเพื่อจะได้ค่าจ้างวันละสามสิบบาท” ความรอบคอบ มีจำนวน 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 1.53 ตัวอย่างเนื้อหา

จริยธรรม ที่แสดงออกถึงความรอบคอบ จากเรื่องสั้นก่อกองทราย ว่า “มือและเท้าของเด็กหญิงเประอะ ด้วยเม็ดทรายเปียกน้ำในชอกเล็บ มีดินเข้าไปอัดแน่นเป็นแนวดำ เธอเอียงคอไปมา ปั่นปากเคียดเหมือนนายช่าง ซึ่งกำลังมองอาคารในระหว่างก่อสร้าง ตรงไหนที่เธอเห็นว่ายังไม่ชอบใจ ก็เข้าไปเสริมแต่ง” และความเชื่อมั่นในตนเอง จำนวน 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 1.53 ตัวอย่างเนื้อหาจริยธรรมที่แสดงออกถึงความเชื่อมั่นในตนเอง จากเรื่องสั้นก่อกองทราย ว่า “ทรายยังอยู่เห็นใหม่ นี่ เธอขอบทรายให้ดู เขาบอกว่ามันมากับน้ำ ทราบมากับน้ำทุกวัน มันไม่เคยหมด เราต้องก่ขึ้นใหม่...เธอพูดอย่างมั่นใจ” ส่วนเนื้อหาจริยธรรมที่ไม่ปรากฏ 9 รายการ ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย ความสามัคคี ความยุติธรรม ความประหยัดต่อออม ความสุภาพอ่อนน้อม การมีความเคารพ เชื่อฟังผู้ใหญ่ ความมีน้ำใจ ความเสมอภาคและความมีมนุษยสัมพันธ์

ส่วนการวิเคราะห์เนื้อหาจริยธรรม ในหนังสือรวมเรื่องสั้น ชุดก่อกองทราย ปรากฏว่า วัชโรหารที่สะท้อนจริยธรรม มีจำนวน 4 วัชโรหาร และไม่ปรากฏจำนวน 2 วัชโรหาร โดยมีพรรณนาวัชโรหารและบรรยายวัชโรหาร ปรากฏมากที่สุด จำนวน 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 33.33 ตัวอย่างพรรณนาวัชโรหารจากเรื่องสั้นก่อกองทราย ที่สะท้อนจริยธรรมในความสามัคคี ว่า “ตะวันที่เที่ยงทรงกลดร้อนแรงอยู่บนฟ้า สาดแสงอาบท้องน้ำ เป็นประกายเจิดจ้า และริมหาดทรายนั้น เด็กสองคนกำลังเร่งก่อกองทรายเป็นการใหญ่” และตัวอย่างบรรยายวัชโรหารจากเรื่องสั้น นกเขาไฟ ที่สะท้อนจริยธรรมความกตัญญูทวดเวที ว่า “ตอนกลางวัน ผมไปทำงานที่โรงเรียน แม่ก็ต้องอยู่บ้านตามลำพัง ผมตั้งใจว่าปีหน้า ถ้าเก็บเงินได้มากพอ จะแต่งงานกับมาลัยเสียที มาลัยจะได้มาอยู่เป็นเพื่อนแม่” และวัชโรหารภาพจน์ ปรากฏเป็นลำดับที่ 2 มีจำนวน 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 22.22 ตัวอย่างวัชโรหารภาพจน์ จากเรื่องสั้นผู้ประทุษร้าย ที่สะท้อนจริยธรรม ความจริงใจ ว่า “เขี้ยวอดเปรียบเทียบไม่ได้ แล้วเขา ก็นึกขำนิด ๆ

เมื่อกัมดูสภาพตัวเองในยามนี้ มันช่างเหมือนกับเจ้านกซีไรต์จริง ๆ” และอุปมาโวหาร ปรากฏจำนวน 1 แห่งคิดเป็นร้อยละ 11.12 แสดงข้อความอุปมาโวหาร จากเรื่องสั้นคนต่อนก ที่สะท้อนเนื้อหาจริยธรรมในความอดทนอดกลั้น ว่า “เมียของ ญา มีนทร์ นอนนิ่งอยู่บนเสื่อเก่า ร่างนั้นผ่ายผอมเหลือแต่หนังหุ้มกระดูก” ส่วนวัชโรหารที่ไม่ปรากฏ ได้แก่ เทศนาโวหารและสาธกโวหาร

อภิปรายผล

ผลการวิจัย พบว่า หนังสือรวมเรื่องสั้นชุดก่อกองทราย มีเรื่องสั้นย่อย 12 เรื่อง ซึ่งเมื่อได้วิเคราะห์เนื้อหาจริยธรรม 25 รายการ ปรากฏว่า มีเนื้อหาจริยธรรม 16 รายการ และไม่ปรากฏเนื้อหาจริยธรรม 9 รายการ ส่วนวัชโรหารที่สะท้อนจริยธรรม 6 รายการ มีปรากฏจำนวน 4 วัชโรหารและไม่ปรากฏจำนวน 2 วัชโรหาร

เนื้อหาจริยธรรม ที่ปรากฏมากที่สุด คือ ความอดทนอดกลั้น ลำดับที่สอง คือความเมตตา กรุณา ลำดับที่สามคือความรับผิดชอบ ซึ่งเนื้อหาจริยธรรม 3 รายการนั้นมีปรากฏมากกว่า 10 แห่ง และจริยธรรมต่าง ๆ ที่ปรากฏน้อยกว่า 10 แห่ง ได้แก่ การรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล ความขยัน หมั่นเพียร ความกตัญญูทวดเวที ความจริงใจ ความเสียสละไม่เห็นแก่ตัว ความกล้าหาญ การเคารพคุณค่า และศักดิ์ศรีของตนเอง และผู้อื่น ความจริงใจ ความซื่อสัตย์สุจริต การรู้จักฟังตนเอง ความรอบคอบ และความเชื่อมั่นในตนเอง อภิปรายผลได้ว่า การเขียนเรื่องสั้นนั้น ผู้เขียน มีกลวิธีการเขียนสื่อถึงเนื้อหาจริยธรรมสอดแทรกไว้โดยเฉพาะจริยธรรมเรื่องความอดทนอดกลั้น ซึ่งปรากฏมากที่สุดโดยผู้เขียนใช้ประสบการณ์และวัตถุดิบในการเขียน เรื่องสั้นจากวิถีชีวิตของผู้คนในปัจุบันในช่วงเวลานั้น ซึ่งเป็นสังคมเกษตรกรรม ที่ผู้คนจะต้องมีวิถีชีวิตอย่างอดทน ต่อสู้กับทั้งความยากลำบากทางครอบครัว และความกดดันจากสภาพ แวดล้อมทางสังคม โดย

นำเสนอภาพความอดทนอดกลั้นไว้ในเรื่องสั้นคนบนสะพาน ที่คนเลี้ยงวัวชนสองคน ไม่ยอมอ่อนข้อถอยลงจากสะพาน จนก่อให้เกิดปัญหาต่อผู้ใช้สะพานอื่นร่วมกัน

จากการวิเคราะห์เนื้อหาจริยธรรม ในเรื่องสั้นก่อกองทรายโดยรวมมีเนื้อหาจริยธรรม จำนวน 66 แห่ง แสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนมีความปรารถนาจะสื่อถึงเนื้อหาจริยธรรมในเรื่องสั้น ไว้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดและสาระสำคัญของเรื่องสั้น โดยข้อความที่แสดงถึงเนื้อหาจริยธรรมต่าง ๆ ได้สะท้อนตัวตนของผู้เขียนว่า ได้ให้ความสำคัญกับจริยธรรม ผ่านกลวิธีการเขียนอย่างแยบยล ซึ่งสอดคล้องกับคำประกาศของคณะกรรมการตัดสินรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) ประจำปี พุทธศักราช 2530 ของไพฑูริย์ ธัญญา (2551: ไม่ปรากฏเลขหน้า) ที่กล่าวไว้ว่า “เรื่องสั้น ชุดก่อกองทราย ของไพฑูริย์ ธัญญา ใช้กลวิธีเสนอเรื่องหลายแบบที่แยบยลสอดคล้องกับเนื้อหา อาจจะอ่านได้อย่างตรงไปตรงมา หรืออย่างมีนัยเป็นสัญลักษณ์ เช่น เรื่องก่อกองทราย หรือคำพยากรณ์ ลักษณะเด่นของวิธีเสนอเรื่องอีกประการหนึ่ง คือการเสนอความจริงที่บางครั้งอาจจะไม่สวยงาม แต่ก็ไม่สร้างความรู้สึกขื่นขม บางครั้งยังแฝงด้วยอารมณ์ขัน” โดยกลวิธีการเขียนที่สอดคล้องกับเนื้อหาจริยธรรมอันแยบยลนี้ ผู้เขียนได้ใช้โวหารในการเขียน อันเป็นศิลปะแห่งการใช้ภาษาอย่างมีวรรณศิลป์

การวิเคราะห์โวหารที่สะท้อนจริยธรรม พบว่า มีจำนวน 4 โวหาร และไม่ปรากฏจำนวน 2 โวหาร ได้ปรากฏพรรณนาโวหาร บรรยายโวหาร อุปมาโวหารและโวหารภาพพจน์ ส่วนเทศนาโวหาร และสาธกโวหาร ไม่ปรากฏในเรื่องสั้น ซึ่งการใช้กลวิธีการเขียนโดยใช้โวหารที่สะท้อนจริยธรรมนั้น อภิปรายผลได้ว่า ผู้เขียนมี ชัยเชิงการเขียนอย่างมีลักษณะเด่น โดยการนำเสนอความจริง ผ่านโวหารสะท้อนจริยธรรมต่าง ๆ ตัวอย่างบรรยายโวหาร จากเรื่องสั้น นกเขาไฟที่สะท้อนจริยธรรมความกตัญญู

กตเวทิต์ว่า “ตอนกลางวัน ผมไปทำงาน ที่โรงเรียน แม่ก็ต้องอยู่บ้านตามลำพัง ผมตั้งใจว่า ปีหน้า ถ้าเก็บเงินได้มากพอ จะแต่งงานกับมาลัยเสียที มาลัยจะได้มาอยู่เป็นเพื่อนแม่”

จากการอภิปรายผลการวิเคราะห์เนื้อหาจริยธรรมและโวหารที่สะท้อนจริยธรรม พบว่า วรรณรัชต์ ทองสวัสดิ์ (2549: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาจริยธรรม ในหนังสือวรรณกรรมเยาวชน พบว่า เนื้อหาจริยธรรมตามประเด็นวิเคราะห์ 25 หัวข้อ ที่ปรากฏในหนังสือวรรณกรรมเยาวชน เรื่องแฮร์รี่ พอตเตอร์ ทั้ง 4 ตอน เนื้อหาจริยธรรม ที่ปรากฏมากที่สุดคือความมีน้ำใจ รองลงมาคือ ความกล้าหาญ ความรับผิดชอบ สำหรับเนื้อหาจริยธรรม ที่ปรากฏน้อยที่สุด คือความเสมอภาค และความมีมนุษยสัมพันธ์ และสอดคล้องกับงานวิจัย ของ สุนทรี มีพร้อม (2522: 70) ที่ได้วิจัยเรื่องการวิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็ก ฉบับขณะการประกวด ในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี 2515-2519 ผลการศึกษาพบว่า หนังสือประเภทสารคดี สอนให้รู้จักการปฏิบัติตนในสังคม และสอนให้เข้าถึงวัฒนธรรมในสมัยก่อน ส่วนหนังสือประเภทบันเทิงคดี สอนให้เชื่อฟังคำสั่งสอน และมีความกตัญญู รู้คุณบิดามารดา สอนในเรื่องความสามัคคี ความซื่อตรง ความกล้าหาญ และอดทน รวมทั้งให้ความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน และให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

สรุปผล

การวิเคราะห์เนื้อหาจริยธรรม 25 รายการ และโวหารที่สะท้อนจริยธรรม 6 รายการ ในหนังสือรวมเรื่องสั้น ชุดก่อกองทราย ได้ปรากฏว่า มีเนื้อหาจริยธรรม มีจำนวน 16 รายการ และโวหารที่สะท้อนจริยธรรมมีจำนวน 4 รายการ โดยผู้เขียนได้ใช้กลวิธีการเขียนสื่อถึงเนื้อหาจริยธรรมและใช้โวหารที่สะท้อนจริยธรรมในเรื่องสั้นได้แยบยลและสอดคล้องกับเนื้อหา

ข้อเสนอแนะ

1. การวิเคราะห์เนื้อหาจริยธรรม ควรนำไปใช้กับแบบเรียน ตำราเรียน เพื่อศึกษาถึงกระบวนการปลูกฝังจริยธรรมแก่ผู้เรียนแต่ละวัย
2. ห้องสมุดในสถาบันการศึกษาและห้องสมุดทั่วไป ควรแนะนำหนังสือรวมเรื่องสั้นก่อกองทราย ต่อผู้อ่าน ว่ามีเนื้อหาจริยธรรมหลากหลาย สามารถเป็นสื่อสร้างเสริมจริยธรรมได้ดีวิธีการหนึ่ง

3. ควรจัดกิจกรรมอบรมและเสวนาเกี่ยวกับการเขียนเรื่องสั้น เพื่อเผยแพร่แนวคิดเกี่ยวกับกลวิธีการเขียนเรื่องสั้นที่สอดแทรกเนื้อหาจริยธรรมและโวหารที่สะท้อนจริยธรรม ต่อผู้สนใจการเขียน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ที่สนับสนุนงบประมาณสำหรับการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- เจตนา นาควัชระ. (2549). *วรรณคดีวิจารณ์และการศึกษาวรรณคดี ในวิถีแห่งการวิจารณ์*. กรุงเทพฯ: ชมนาด. 128 -134.
- ทวีศักดิ์ ญาณประทีป. (2531). *การเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็ก*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์. 96 -102.
- ทศนา แชมมณี. (2546). การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: เสริมสิน พีรเพรส ซิสเท็ม.
- นรนิติ เศรษฐบุตร. (2531). *10 ปีซีไรต์ คำให้การ เรื่องรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยม แห่งอาเซียน ปี 2522-2531*. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า. 4-14.
- บุญเสนอ ตริวิเศษณ์. (2550). วิเคราะห์วรรณกรรมการเมืองระหว่างปี พ.ศ. 2545-2548: กรณีศึกษาวรรณกรรมการเมืองรางวัลพานแว่นฟ้า ประจำปี 2545-2548. *วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*. 4 (3): 36-44.
- ไพฑูริย์ ธัญญา (นามปากกา). (2551). *ก่อกองทราย. รวมเรื่องสั้น รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยม แห่งอาเซียน (ซีไรต์) ประจำปี พ.ศ. 2530*. พิมพ์ครั้งที่ 35. กรุงเทพฯ: นาค. ไม่ปรากฏเลขหน้า.
- รินฤทัย สัจจพันธุ์. (2547). *วรรณกรรมปัจจุบัน*. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 34-50.
- วรรณรัชต์ ทองสวัสดิ์. (2549). *การวิเคราะห์เนื้อหาจริยธรรมในวรรณกรรมเยาวชน. (การค้นคว้าแบบอิสระ ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทย)*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุนทรี่ มีพร้อม. (2522). *วิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กขณะการประกวด. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโททางการศึกษามหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.